

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ
ЯК ЗАСІБ УТІЛЕННЯ ГАЛИЦЬКОГО КОЛОРИТУ
В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ Ю.П.ВИННИЧУКА: НАЗВИ ОСІБ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія
Випуск 2 (52)
УДК 811.161.2'282.3'373.23(477.83/86)

DOI: 10.24144/2663-6840/2024.2(52).56–61

Дружинець М., Генова О. Лексико-семантичні групи діалектної лексики як засіб утілення галицького колориту в художньому дискурсі Ю.П.Винничука: назви осіб; кількість бібліографічних джерел – 13, мова українська.

Анотація. Праця присвячена аналізу наддністрянських різнорівневих діалектних одиниць у прозі Ю. П. Винничука, зокрема визначено специфіку їхньої репрезентації в художньому тексті та ґрунтовно проаналізовано лексико-семантичну групу діалектної лексики «Назви осіб».

Метою розвідки є з'ясування індивідуально-авторської специфіки представлення наддністрянських лінгвальних елементів у прозовій творчості Ю. П. Винничука, зокрема лексико-семантичної групи «Назви осіб». **Завдання:** сформувати корпус використаних письменником наддністрянських говіркових одиниць; виявити та схарактеризувати специфіку репрезентації діалектних елементів у прозових творах Ю. П. Винничука; окреслити основні тематичні групи діалектної лексики та з'ясувати семантику діалектизмів ЛСГ «Назви осіб» за допомогою діалектних словників.

Лексико-семантична група на позначення осіб є однією з найбільш розгалужених і номінативно різноманітних. Діалектна лексика у творах Ю. П. Винничука виконує важливі стилістичні та художньо-естетичні функції, зокрема відтворює місцевий колорит описуваних подій, створює мовну характеристику персонажів, які є носіями певного говору, а також індивідуалізує авторське мовлення.

Отже, ЛСГ на позначення назв осіб є вагомим частиним діалектної лексики в аналізованих художніх текстах, які виконують функції ідентифікації та репрезентації персонажів, зокрема характеризують їх за родинними стосунками, родом діяльності, зовнішніми або внутрішніми рисами тощо. Введення в художній текст різнорівневих лінгвальних елементів наддністрянського говору увиразнює мовленнєву характеристику персонажів твору, сприяє точному зображенню їхнього повсякденного життя та відтворенню особливостей галицького менталітету.

Проаналізовані діалектні елементи є багатограним явищем і виконують низку важливих стилістичних функцій у структурі художнього тексту: номінативну, експресивну, розпізнавальну, функцію етнографічної достовірності, функцію типізації мови персонажів, функцію забезпечення художньої переконливості. Крім цього, діалектизми відіграють важливу роль у розбудові художньої образності й тропіки, а також у збагаченні стилістичних джерел текстотворення та збагачення літературної мови.

Ключові слова: Ю.П. Винничук, наддністрянський говір, лексико-семантична група, назви осіб, діалекти.

Формулювання проблеми. Звернення до діалектних джерел національної мови й досі залишається виразною властивістю мовостилію деяких сучасних українських письменників, зокрема Ю. П. Винничука. Використання локально обмежених у вживанні лексичних одиниць зумовлено тематикою художніх творів і намаганням письменника відтворити автентичність мовлення носіїв говору [Грещук 2011, с. 98].

Аналіз досліджень. Одним із пріоритетних напрямків сучасної діалектології є детальне вивчення специфіки використання певного говору різними авторами, визначення його стилістичних функцій і закономірностей функціонування в українській постмодерній літературі. У цьому аспекті плідно працює низка науковців, зокрема слід відзначити наукові праці Ж.В. Колоїз (дослідження діалектизмів у прозі М.В. Матіос), Т.А. Мисливої (функціонування діалектних одиниць у жіночій прозі), Л.І. Пени (використання діалектизмів у сучасних ліричних творах), Х.М. Стецик (дослідження наддністрянських лінгвальних елементів у творах письменників «старої» та «нової» літературної традиції), А.Ю. Яворського (актуалізація поліських говорів у сучасних художніх творах). Частково до вивчення

діалектної лексики у творчому доробку Ю.П. Винничука зверталися Х.М. Стецик, Л.М. Підкуймуха й О.Г. Тулузакова.

Мета статті: з'ясування індивідуально-авторської специфіки представлення наддністрянських лінгвальних елементів у прозовій творчості Ю. П. Винничука, зокрема лексико-семантичної групи «Назви осіб». **Завдання:** сформувати корпус використаних письменником наддністрянських говіркових одиниць; виявити та схарактеризувати специфіку репрезентації діалектних елементів у прозових творах Ю.П. Винничука; окреслити основні тематичні групи діалектної лексики та з'ясувати семантику діалектизмів за допомогою діалектних словників. **Об'єктом дослідження** є мова прозових творів Ю.П. Винничука. **Предмет дослідження** – наддністрянські лексичні й стилістичні явища в художніх творах Ю.П. Винничука. **Джерельною базою** дослідження слугували романи Ю.П. Винничука «Танго смерті» (ТС), «Мальва Ланда» (МЛ) та збірка оповідань «Вікна застиглого часу» (ВЗЧ). Для з'ясування семантики діалектних слів використано такі **лексикографічні праці:** одинадцятитомний «Словник української мови» за редакцією І.К. Білодіда (далі

СУМ); «Надністрянський регіональний словник» Г.Ф. Шила (НРС); «Лексикон львівський: поважно і на жарт» Н.В. Хобзей, О.І. Сімович, Т.О. Ястремської, Г.М. Дидик-Меуш (ЛЛ); «Словник лемківської говірки» П.С. Пиртея (СЛГ); «Словник говірок центральної Бойківщини» М.Д. Матієва (СГЦБ); «Словник буковинських говірок» за редакцією Н.В. Гуйванюк (СБГ); «Словник українських говорів Одещини» за редакцією О.І. Бондаря (СУГО). **Методи дослідження.** У пропонованій праці інтегровано загальнонаукові дослідницькі методи, зокрема аналіз і синтез, індукція та дедукція, описовий, порівняльно-історичний.

Виклад основного матеріалу. Ю. Винничук у своїх прозових творах використовує значний пласт діалектної лексики надністрянського говору, яка репрезентує різні лексико-семантичні та тематичні групи. У процесі дослідження прозових творів автора пропонуємо 5 тематичних груп лексики (ТГЛ), які поділяються на лексико-семантичні групи (ЛСГ): «Людина та її життя»: назви осіб; частини тіла; «Природа та матеріальна культура»: предмети домашнього вжитку; одяг, аксесуари та прикраси; їжа та напої; будівлі та їхні частини; зброя та її частини; флора і фауна; «Абстрактні поняття»; «Ознаки та властивості»; «Дії та процеси».

Оскільки лексичний склад надністрянського говору за своїм складом, генезою, наявністю іншомовних запозичень і специфікою функціонування є неоднорідним, проаналізуємо лексико-семантичну групу «Назви осіб», використовуючи низку діалектних словників, оскільки її уналежнюємо до найбільш частотних.

Лексико-семантична група на позначення осіб є однією з найбільш розгалужених і номінативно різноманітних. У рамках цієї складної парадигми на підставі диференційних ознак виділяємо такі підгрупи: назви на позначення вікових особливостей (9 одиниць); номінації, які вказують на родинні або дружні стосунки (9 одиниць); найменування за професією або родом заняття (19 одиниць); назви оцінного характеру (24 одиниці).

Тематична підгрупа найменувань за віковими особливостями базується на періодах життя людини: дитинство, молодість, зрілість, старість. Виділені діалектні одиниці є найбільш уживаними в романі «Танго смерті», зокрема трапляються в мовленні персонажів.

Досліджувана мікропарадигма репрезентована такими номінаціями:

Бахур – ‘дитина’ [СУМ, т. 1, с. 114]; ‘пустун, бешкетник’ [СБГ, с. 27]: *Ади, мої бахурета ші зчепили!* [ВЗЧ, с. 190].

Дзядзьо – ‘дідуся’ [НРС, с. 108], [ЛЛ, с. 190]: *У кожній хаті є і бабці, і дзядзі, котрі на пенсії, то що я маю їх переписувати?* [ТС, с. 63].

Дітвак – ‘дитина’ [СУМ, т. 2, с. 309], [ЛЛ, с. 195], [СЛГ, с. 184]; ‘підліток’ [НРС, с. 110]: *Колидесь неподалік проклали асфальт, запах теплої смоли приваблював дітваків звідусюди, кожен брав до вуст грудочку смоли і жвакуляв, наче солодку жуїку* [ВЗЧ, с. 36].

Емерит – ‘пенсіонер’ [ТС, с. 374], [ЛЛ, с. 207]: *Наступного дня ми зачалися у куцах ясьмину була пополуднева година, сонце парило, і в парку, де з самого ранку повно няньок з візочками та емеритів, зараз панувало безлюддя* [ТС, с. 95].

Міглянц – ‘пацан’ [ТС, с. 376]; ‘підліток’ [ЛЛ, с. 360]: *Шо? Не пхай свого носа до чужого проса. Ти – міглянц!* [ТС, с. 31].

Хлоп – ‘мужчина’ [СУМ, т. 11, с. 83], [ЛЛ, с. 597], [НРС, с. 266], [СЛГ, с. 417], [СГЦБ, с. 496], [СБГ, с. 612]: *А Кнофлик – то порядний хлоп, але не знається на кобитах* [ТС, с. 118].

Цьоця-дрипця – ‘жартівлива назва старших пань’ [ТС, с. 379]; ‘старша жінка, яка надто про себе дбає’ [ЛЛ, с. 644]: *Обидві цьоці-дрипці знову з’явилися перед нами, а їхні добрі усміхнені обличчя аж світилися невимовною радістю, доброта просто таки лилася їм з очей, якими вони ледь не ковтали пана комісара, готові задля святого діла на все* [ТС, с. 215].

В аналізованих художніх творах використано широке коло номінацій осіб за спорідненістю та свояцтвом, які належать до традиційного шару лексики. Для цієї лексико-семантичної групи притаманна суворості системності, побудова за термінологічними закономірностями, широке та активне вживання її складових у мовленні будь-яким носієм мови [Громко 2015, с. 179]. Із назв осіб за родинними і дружніми стосунками засвідчуємо такі діалектні одиниці:

Вуйко – ‘брат матері’ [ТС, с. 373], [СУМ, т. 1, с. 785], [НРС, с. 86], [ЛЛ, с. 139], [СГО, с. 45], [СЛГ, с. 56], [СБГ, с. 64]: *Я ж не тільки для себе, а й для мамці, і для сестри, а завтра до нас ще прийдуть дві цьотки і два вуйка, і дідуся Абелес* [ТС, с. 81].

Вуйна – ‘дружина брата матері’ [НРС, с. 86], [СУМ, т. 1, с. 785], [СБГ, с. 65] [СЛГ, с. 56], [СГО, с. 45]: *Чутка про помордованих в’язнів у львівських тюрмах розлітається миттєво, до нас прибігла вуйна Олена і сповістила страшну новину...* [ТС, с. 334].

Колєжанка – подруга [ЛЛ, с. 296], [СГЦБ, с. 227]: *Одного разу, коли вона мала грипу, у неї була висока температура... минулої зими... вона ще страшно переживала, що пропустить ваші лекції, і вмовила колєжанку записувати їх...* [ТС, с. 287].

Кумпель – ‘товариш’ [ТС, с. 375], [ЛЛ, с. 318]: *Йоську, ти ж знаєси, що ми твої кумплі на аміні і ми готові задля тебе на будь-які жертви* [ТС, с. 94].

Стрийко – ‘брат батька’ [ТС, с. 378], [СУМ, т. 9, с. 769], [ЛЛ, с. 546], [НРС, с. 246], [СЛГ, с. 243], [СБГ, с. 526], [СГО, с. 185], [СГЦБ, с. 444]: *Майор, який стаціював у стрийка Зельмана, розрахувався з ним і сказав, щоб витратив усі гроші на харчі* [ТС, с. 331].

Стрийна – ‘сестра батька, дружина батькового брата’ [СУМ, т. 9, с. 769], [НРС, с. 246], [СЛГ, с. 373], [ЛЛ, с. 546], [СБГ, с. 527]: *Одного дня я пережив щось жахливе, коли побачив у жіночому таборі Лію і Руту, мені вдалося з ними перемовитися кількома словами, і я довідався, що всі наші уже мертві – і мама, і дідуся, і стрийко Зельман зі*

стрийною – усіх їх розстріляли там, у Долині, а ми їм грали... [ТС, с. 356].

Тета – ‘гітка’ [ЛЛ, с. 559], [СБГ, с. 544]: 3 родини в Яроша ще жива була старша сестра його матері **тета** Люція, стара панна, наречений якої пропав у війну безвісти, а вона продовжувала його чекати навіть після проголошення незалежності, коли вже всі, хто вижив по сибірах, повернулися до мів [ТС, с. 9].

Найбільший пласт наддністрянської діалектної лексики становлять найменування осіб за родом діяльності та професією. У досліджуваних прозових творах вони використовуються кількома способами: автономно (без прив’язки до оніма чи апелятива); у складі онімної конструкції. Діалектні елементи на позначення осіб за родом занять чи професією представлені такими лексемами:

Батяр – ‘шибайголова, волоцюга’ [НРС, с. 49]; ‘кримінальник, розбишака’ [ЛЛ, с. 69]; ‘хуліган, босяк, шибеник’ [СЛГ, с. 22]: *До школи ми теж одної ходили, хоча й не були однолітками, але завше трималися купи, так що жоден батяр не міг зробити нам збитки, та й жили одне від одного неподалік* [ТС, с. 17].

Ганделес – ‘єврейські торговці вживаним одягом’ [ТС, с. 373]; ‘скуповувач і перепродувач старих речей’ [ЛЛ, с. 146]: <...> **ганделеси** волали: «Ганделе, ганделе, ганделе, продати – купити!» <...> [ТС, с. 42].

Гицель – ‘людина, що виловлює собак’ [СУМ, т. 2, с. 62], [ЛЛ, с. 151]: *Бо ж там, якраз під Гицелвою горою у яру, геть зарослому бузиною, у глиняній халабуді жив дуже жорстокий гицель, який виловлював собак і котів та здирав з них шкури* [ТС, с. 52].

Дзигармайстер – ‘годинникар’ [ТС, с. 373], [ЛЛ, с. 189], [СБГ, с. 93]: *Відтак Ясь розповів, що він виявив у Люції вдома великий ящик із поламаними годинниками й будиками, які zostалися по її дідусеві-дзигармайстрові, Вольф тією звісткою дуже зацікавився і загорівся цей скарб розпродати* [ТС, с. 291].

Дохтір – ‘лікар’ [ЛЛ, с. 199], [СЛГ, с. 90]: *Чи ви знаєте, пане дохтір, що то є летаргійний сон?* [ТС, с. 63].

Дротяр – ‘майстер, який дротує глиняний посуд’ [ТС, с. 374]; мандрівний робітник, який лагодить дротом глиняний посуд [СЛГ, с. 93]: <...> **дротярі** – гуцули та лемки – ходили обвішані дротом і полапками на миші, гукаючи: «Горнята дротувати! Є що дротувати?» <...> [ТС, с. 42].

Їмость – ‘дружина священника’ [ЛЛ, с. 260], [СГЦБ, с. 148]: *Наготувалисьмо її для їдного їмостья, котрий лежав при смерті, а був дуже теньгий, був такий грубий, що би в ті двері не вліз* [ТС, с. 293].

Меценас – ‘адвокат’ [ТС, с. 376], [ЛЛ, с. 357], [СЛГ, с. 202]: *Тут має нині лежати пані меценасова. Бачите, яка м’яка постіль? Сумніваюся, чи вона за життя мала м’яку. Підете завтра її відплакувати?* [ТС, с. 113].

Спортовець – спортсмен [ЛЛ, с. 537], [СЛГ, с. 367]: *Щоб не потрапити на очі красноармійцям, які сунули довжелезною колоною, ми зійшли з до-*

роги в ліс, а там могли навіть бігти добре втоптанними стежками, які вже віддавна облюбували спортовці [ТС, с. 260].

Фризієр – ‘перукар’ [ТС, с. 378], [СУМ, т. 10, с. 644], [ЛЛ, с. 590], [СЛГ, с. 413]: *Я то помешкання добре знаю – там жив колись пан фризієр Помпка* [ТС, с. 31].

Шандар – ‘жандарм’ [ТС, с. 600], [НРС, с. 277], [ЛЛ, с. 622], [СБГ, с. 656], [СУМ, т. 11, с. 403], [СЛГ, с. 436], [СГЦБ, с. 516]: *Хоч я і не маю в своєму розпорядженні жодного шандаря, зате в мене є цілий загін прихильних цісареві громадян, які охоче – наголошую: охоче! – виконують свій патріотичний обов’язок* [МЛ, с. 324].

Шимонова – ‘консьержка’ [ТС, с. 379]; жінка-сторож [ЛЛ, с. 628]: *Голова шимонової влізла в наше вікно, за кожним словом заковтуючи повітря, наче риба, яку витягли з балії* [ТС, с. 27].

Шпагат – ‘поліцай’ [ТС, с. 379], [ЛЛ, с. 635]: *А я ока не змружила, думала, може, тя шпагати до хулери зцпали, може, до якої фурдигарні забрали!* [ТС, с. 204]

Шпіциль – ‘поліцейський агент’ [ТС, с. 379], [ЛЛ, с. 638]: *А бігме, жиби я сі з того місця ни рушив! Та ми тому ни винні, жи прийшов, рузумійи, той во шпіциль, утой шпагат і ше там кількох і забрали нас* [ТС, с. 74].

Окрему групу аналізованих діалектизмів становлять оцінні найменування, які мають здебільшого негативну конотацію. Вони є своєрідним маркованим кодом, які дозволяють виокремити певного персонажа з-посеред інших. Оцінні номінації, виконуючи роль образотвірного засобу, формують авторський образ, аксіологічну характеристику подій і персонажів художнього твору, а також намагаються викликати в читача подібний емоційний стан [Корольова 2011, с. 347]. До зазначеної лексико-семантичної групи входять такі діалектні одиниці:

Бідака – ‘нешасна, бідна людина’ [СУМ, т. 1, с. 176], [ЛЛ, с. 80], [СЛГ, с. 28], [СГЦБ, с. 34]: <...> *зате знаходив цілий лантух примовок, щоб збаламутити дівчину, обіцяючи показати щось незвичайне – янгола в бутлі, що саме заліз красти малиновий сироп і, бідака, втопився* <...> [МЛ, с. 35].

Вар’ят – ‘психічно хворий чоловік’ [ЛЛ, с. 102], [СГЦБ, с. 51], [СЛГ, с. 39]: *Вуйцьо витріцився на мене, як на вар’ята, і гнівно заворушив вусами, тепер він сам скидався на борсука* [ТС, с. 198].

Драб – ‘обідранець, босяк’ [СУМ, т. 2, с. 403], [СЛГ, с. 91], [СГЦБ, с. 132]: *Єдине, що їх рідило – нерозлучна пара чоловіків, які контрастували між собою: куций грубас і цибатий драб* [МЛ, с. 573].

Збитошник – ‘пустун, бешкетник’ [ЛЛ, с. 239], [СБГ, с. 153], [НРС, с. 156], [СУМ, т. 3, с. 438], [СГЦБ, с. 176]: *Бумблякевич чекав, що ось зараз розступляться каламутні води і випірне з них дівчинка, але води не розступилися, а натомість відкрився кошик з білиною, і звідти вистригнула голісінька збитошниця, заливаючись дзвінком сміхом* [МЛ, с. 11].

Кобіта – ‘велика, кремезна жінка’ [СГЦБ, с. 224], [СБГ, с. 213]: *А пан Торба, що мав фризієр-*

ню, висловив своє глибоке здивування тим, що його покійна дружина, ще не стара **кобіта**, – уявіть лише собі – лежала в труні, заклавши руки за голову [ТС, с. 116].

Кунда – ‘стерва’ [МЛ, с. 597], [ЛЛ, с. 318]: *Ой, забив, кунда кундувата! А щоб тобі андрути скисли!* [МЛ, с. 379].

Курдупель – ‘коротун, кудий’ [СУМ, т. 4, с. 407]; ‘мала ростом людина’ [СЛГ, с. 180]: *За Винниками здибаємо групу їхніх офіцерів. Зустрічає нас такий собі курдупель в танкістському шоломі. Полковник Іванов* [ТС, с. 247].

Лайдак – ‘ледар’ [СУМ, т. 4, с. 437], [ЛЛ, с. 324], [СЛГ, с. 183], [СБГ, с. 250]: *Лайдаку! Тобі нічого не бракує! Геть звідси!* [МЛ, с. 575].

Оферма – ‘вайло, тюхтій’ [НРС, с. 190], [ЛЛ, с. 407], [СЛГ, с. 269], [СБГ, с. 373]: *Що вона собі думає? Що її тут з розкритими обіймами зустрінуть?.. Оферма штабова...* [ВЗЧ, с. 90].

Плюсква – ‘набридлива людина’ [ЛЛ, с. 446]: *<...> бо якщо ти не сміявся, то відразу опинявся потойбіч, серед оцих чорних плюскв з пейсами і без, і не місце тобі було серед представників цивілізованої Європи* [ТС, с. 86].

Раптус-нервус – ‘неврівноважена, нервова людина’ [ТС, с. 377], [ЛЛ, с. 487], [СЛГ, с. 330]: *Не будь-такий раптус-нервус – тримайсі дишля!* [ТС, с. 240]

Свірк – ‘психічно хворий чоловік’ [ЛЛ, с. 512]: *Бумблякевич дивився на нього, як на свірка, вреєті розвернувся і покинув кабінет, траснувши дверима* [МЛ, с. 219].

Файтелена – ‘нездара’ [ТС, с. 378], [ЛЛ, с. 577], [СЛГ, с. 405]: *Де ж ти волочився, файтелепо їдна?* [ТС, с. 204].

Фацет – ‘тип’ [ТС, с. 378]; ‘назва молодого легковажного чоловіка, молодого елганта, особа невизначена хтось’ [СЛГ, с. 408]; ‘чолов’яга, мужчина’ [ЛЛ, с. 580]: *Ну, спробуй. Хоча я таким фацетам не йму віри* [ТС, с. 31].

Фінітик – ‘задавака, вискокча’ [МЛ, с. 600], [ЛЛ, с. 584]: *Отже, ви, пане Трумблякевичу, не виглядаєте на такого собі фінітика, що не знається на життю, то мусилибисьте підказати панянці,*

що у відкрите море ще ніхто голодуно не випливав [МЛ, с. 183].

Хрунь – ‘груба, підла людина’ [СУМ, т. 11, с. 157], [ЛЛ, с. 602]: *Аби тільки тоті хруні знали, що Україна ще не вся в могилі, що є ще люди здатні на все* [ВЗЧ, с. 76].

Шац-хлопаки – ‘гарні хлопці’ [ТС, с. 379], [ЛЛ, с. 598]: *Та де я думав, жи вони так по людях будуть стріляли? Та я думав, жи то шац-хлопаки!* [ТС, с. 240].

Штурпак – ‘дурень’ [СУМ, т. 11, с. 551], [ЛЛ, с. 644], [СБГ, с. 677]: *Нагору вибилися різноманітні штурпаки, які у повсякденному житті не могли зв’язати докупи кількох розумних слів, зате, дірвавшись до трибуни, викидали гасла на голови зголомілим за свободою масам* [ТС, с. 21].

Висновки. Отже, ЛСГ на позначення назв осіб є вагомою частиною діалектної лексики в аналізованих художніх текстах, які виконують функції ідентифікації та репрезентації персонажів, зокрема характеризують їх за родинними стосунками, родом діяльності, зовнішніми або внутрішніми рисами тощо. Введення в художній текст різноманітних лінгвальних елементів наддністрянського говору увиразнює мовленнєву характеристику персонажів твору, сприяє точному зображенню їхнього повсякденного життя та відтворенню особливостей галицького менталітету.

Проаналізовані діалектні елементи є багатограним явищем і виконують низку важливих стилістичних функцій у структурі художнього тексту: номінативну, експресивну, розпізнавальну, функцію етнографічної достовірності, функцію типізації мови персонажів, функцію забезпечення художньої переконливості. Крім цього, діалектизми відіграють важливу роль у розбудові художньої образності й тропіки, а також у врізноманітненні стилістичних джерел текстотворення та збагачення літературної мови.

Перспективи подальшого студіювання заявленої проблеми вбачаємо у ґрунтовному дослідженні діалектних одиниць у сучасній художній прозі, які за своїми рисами належать до наддністрянського говору, оскільки він є одним із найменш досліджуваних у цьому аспекті.

Література

1. Громко Т.В. Актуальність збирання та класифікації говіркових назв спорідненості і свояцтва. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: Видавець Лисенко В. Ф., 2015. Вип. 137. С. 179–184.
2. Грещук В.В. Наддністрянський діалект у мові новел та оповідань Богдана Голода. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. Дрогобич: Посвіт, 2011. С. 93–102.
3. Корольова В.В. Експресивний потенціал оцінних найменувань осіб у структурі художнього тексту. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2011. Вип. 15. С. 347–350.
4. Лексикон львівський: поважно і на жарт / Н.В. Хобзей, О.І. Сімович, Т.О. Ястремська, Г.М. Дидик-Меуш. Львів: Інститут українознавства імені І. Крип’якевича НАН України, 2009. 670 с.
5. Матіїв М.Д. Словник говірок центральної Бойківщини. Київ; Сімферополь: Ната, 2013. 602 с.
6. Пиртей П.С. Словник лемківської говірки. Легніца. Вроцлав, 2001. 460 с.
7. Словник буковинських говірок / уклад. і голов. ред. Н.В. Гуйванюк. Чернівці: Рута, 2005. 688 с.
8. Словник українських говорів Одещини / за ред. О.І. Бондаря. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2011. 224 с.
9. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. Київ: Вид-во АН УРСР, 1970 – 1980. Т. 1–11.
10. Шило Г.Ф. Наддністрянський регіональний словник. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2008. 288 с.

Джерела

11. Винничук Ю.П. Танго смерті. Харків: Фоліо, 2015. 379 с.
12. Винничук Ю.П. Мальва Ланда. Харків: Фоліо, 2018. 602 с.
13. Винничук Ю.П. Вікна застиглому часу: оповідання та повість. Львів, 2012. 216 с.

Reference

1. Hromko T.V. (2015) Aktualnist zbyrannia ta klasyfikatsii hovirkovykh nazv sporidnenosti i svoiatstva. [The Relevance of Collecting and Classifying Colloquial Names of Kinship and Consanguinity]. *Naukovi zapysky. Seriya: Filolohichni nauky (movoznavstvo)*. Kirovohrad: Vydavets Lysenko V.F. Vyp. 137. S. 179–184 [in Ukrainian].
2. Greshchuk V.V. (2011) Naddnistrianskyi dialekt u movi novel ta opovidan Bohdana Holoda [Naddnistrian Dialect in the Language of Bohdan Holod's Short stories]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri*. Drohobych: Posvit. S. 93–102 [in Ukrainian].
3. Korolova V.V. (2011) Ekspresyvnyi potentsial otsinnykh naimenuvan osib u strukturi khudozhnoho tekstu [Expressive Potential of Evaluative Names of Persons in the Structure of a Literary Text]. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva*. Vyp. 15. S. 347–350 [in Ukrainian].
4. Leksykon Ivivskiy: povazhno i na zhart [Lviv Lexicon: Seriously and as a Joke] (2009) / N.V. Khobzei, O.I. Simovych, T.O. Yastremska, H.M. Dydyk-Meush. Lviv: Instytut ukrainoznavstva imeni I. Krypiakevycha NAN Ukrainy. 670 s. [in Ukrainian].
5. Matiiv M.D. (2013) Slovnyk hovirok tsentralnoi Boikivshchyny [Dictionary of Dialects of Central Boikivshchyna]. Kyiv; Simferopol: Nata. 602 s. [in Ukrainian].
6. Pyrtei P.S. (2001) Slovnyk lemkiivskoi hovirky [Dictionary of Lemko Dialect]. Lehnitsa; Vroslav. 460 s. [in Ukrainian].
7. Slovnyk bukovynskykh hovirok [Dictionary of Bukovinian Dialects]. Chernivtsi: Ruta. 688 s. [in Ukrainian].
8. Slovnyk ukrainskykh hovoriv Odeshchyny [Dictionary of Ukrainian Dialects of Odesa Region] (2011) / za red. O.I. Bondaria. Odesa: ONU im. I.I. Mechnykova. 224 s. [in Ukrainian].
9. Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian Language]: v 11 t. (1970–1980) / za red. I.K. Bilodida. Kyiv: Vyd-vo AN URSSR. T. 1–11 [in Ukrainian].
10. Shylo H.F. (2008) Naddnistrianskyi rehionalnyi slovnyk [Naddnistrian Regional Dictionary]. Lviv: In-t ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy. 288 s. [in Ukrainian].

Dzherela

11. Vynnychuk Yu.P. (2015) Tango smerti [Tango of death]. Kharkiv: Folio. 379 s. [in Ukrainian].
12. Vynnychuk Yu.P. (2018) Malva Landa [Malva Landa]. Kharkiv: Folio. 602 s. [in Ukrainian].
13. Vynnychuk Yu.P. (2012) Vikna zastyhloho chasu [Windows of Frozen Time]: opovidannia ta povist. Lviv. 216 s. [in Ukrainian].

**LEXICAL AND SEMANTIC GROUPS OF DIALECTAL VOCABULARY
AS A MEANS OF EMBODYING GALICIAN COLOUR
IN YURIY VYNNYCHUK'S ARTISTIC DISCOURSE: NAMES OF PERSONS**

Abstract. The work is devoted to the analysis of the Naddnistrian dialect units of different levels in the prose of Yu.P. Vynnychuk, in particular, the specifics of their representation in the literary text are determined and the lexical and semantic group of dialect vocabulary 'Names of persons' is thoroughly analysed.

The purpose of the study is to clarify the individual author's specificity of representation of the Naddnistrian linguistic elements in Yu.P. Vynnychuk's prose works, in particular, the lexical and semantic group 'Names of Persons'. Objectives: to form a corpus of the writer's used Naddnistrian dialectal units; to identify and characterise the specifics of the representation of dialectal elements in Yu.P. Vynnychuk's prose works; to outline the main thematic groups of dialectal vocabulary and to find out the semantics of dialectisms of the LSG 'Names of Persons' with the help of dialectological dictionaries.

The lexico-semantic group for naming persons is one of the most extensive and nominally diverse. Dialectal vocabulary in the works of Yu.P. Vynnychuk performs important stylistic and artistic and aesthetic functions, in particular, it reproduces the local colour of the described events, creates a linguistic characteristic of the characters who are speakers of a certain dialect, and also individualises the author's speech.

Conclusions. Thus, LSGs for the names of persons are a significant part of the dialectal vocabulary in the analysed literary texts, which perform the functions of identification and representation of characters, in particular, characterise them by family relations, occupation, external or internal features, etc. The introduction of multilevel linguistic elements of the Naddnistrian dialect into a literary text enhances the speech characteristics of the characters, contributes to an accurate portrayal of their everyday life and reproduction of the peculiarities of the Galician mentality.

The analysed dialectal elements are a multifaceted phenomenon and perform a number of important stylistic functions in the structure of a literary text: nominative, expressive, identifying, the function of ethnographic authenticity, the function of typifying the characters' speech, and the function of ensuring artistic persuasiveness. In addition, dialectisms play an important role in the development of artistic imagery and tropics, as well as in the enrichment of stylistic sources of text creation and the enrichment of the literary language.

Keywords: Yu.P. Vynnychuk, Naddnistrian dialect, lexical and semantic group, names of persons, dialects.

© Дружинець М., Генова О., 2024 р.

Марія Дружинець – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та мовної підготовки іноземців Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. Одеса. Україна; mriiad68@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-8232-0216>

Maria Druzhynets – Doctor of Philology, Professor, Professor of the Department of Ukrainian Language and Language Training for Foreigners in I.I. Mechnikov Odesa National University, Odesa, Ukraine; mriiad68@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-8232-0216>

Олена Генова – заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителька зарубіжної літератури, ПЗЗСО «ІТ СТЕП СКУЛ Одеса»; len.genova@ukr.net; <https://orcid.org/0009-0009-9255-3692>

Olena Henova – Deputy Director for Education and Training, teacher of foreign literature, PTSSO “IT STEP SCHOOL Odesa”; len.genova@ukr.net; <https://orcid.org/0009-0009-9255-3692>